

Enköpings kommun
745 80 Enköping

Huvudman

Enköpings kommun

Ärendet

Tillsyn av rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga.

Beslut

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har vid tillsynen konstaterat följande brister:

- Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar
- Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning barn och unga

IVO begär med stöd av 13 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, att kommunen redovisar sin inställning till de brister som IVO konstaterat. Redovisningen ska även innehålla de eventuella åtgärder som kommunen har genomfört eller planerar att genomföra för att komma till rätta med bristerna samt förväntade effekter av åtgärderna för barn och unga. Redovisningen ska avslutas med uppgift om när åtgärderna genomfördes eller kommer att genomföras.

IVO har i den aktuella tillsynen inte kunnat konstatera brister i övriga granskade områden.

Redovisningen ska ha kommit in till IVO senast den 25 augusti 2025.

Om bristerna inte rättas till kan IVO komma att fatta beslut om att förelägga kommunen att vidta åtgärder.

Skälen för beslut

Kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar

IVO bedömer att kommunen brister i sin skyldighet att hantera orosanmälningar. Kommunen uppger att de inte alltid slutför sin utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd inom fyra månader. Enligt 11 kap. 2 § andra stycket SoL ska socialnämndens utredning bedrivas skyndsamt och vara slutförd senast inom fyra månader. IVO bedömer att det är en brist att kommunen inte alltid slutför sin utredning inom fyra månader. IVO menar att det är av vikt att socialnämnden slutför sin utredning inom lagstadgad tid, då nämnden har ett långtgående utredningsansvar för barn som kan vara i behov av skydd eller stöd.

Kommunen har, genom socialtjänsten, det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver och socialnämnden har ett särskilt ansvar för barn och unga, vilket framgår av 2 kap. 1 § SoL. Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp

under trygga och goda förhållanden och att socialnämnden ansvarar för att barn som utsatts för brott får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta framgår av 5 kap. 1 § SoL.

Kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga

IVO bedömer att kommunen brister i sin egenkontroll avseende myndighetsutövning för barn och unga. Kommunen uppger att deras egenkontroll av myndighetsutövning för barn och unga inte omfattar undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet. Kommunen uppger även att deras egenkontroll inte omfattar uppföljning av avtal gällande privata utförare av LSS-boende, stödboende eller HVB eller följsamheten till sina egna riktlinjer som kommunen har kopplat till jäv och korruption. Enligt 5 kap. 2 § SOSFS 2011:9 ska den som bedriver socialtjänst utöva egenkontroll. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att den som bedriver socialtjänst ska kunna säkra verksamhetens kvalitet. Vidare framgår av de allmänna råden i samma paragraf att egenkontrollen kan innefatta bland annat undersökning av om det finns förhållningssätt och attityder hos chefer och/eller personal som kan leda till brister i verksamhetens kvalitet. IVO menar att kommunen inte till fullo kan säkra verksamhetens kvalitet utan undersöka chefers och personals förhållningssätt och attityder samt följa upp om privata utförare uppfyller de avtalade villkoren eller att kontrollera följsamheten till aktuella rutiner. Vidare uppger kommunen deras egenkontroll av verksamhet för barn och unga i familjehem, stödboenden och HVB inte omfattar insamling av uppgifter om hur ofta en socialsekreterare har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, antalet socialsekreterare som har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, barnens eller de ungas erfarenheter av och synpunkter på vården eller orsakerna till omplaceringar och oplanerade avslut av placeringar. Enligt 3 kap. 3 § SOSFS 2012:11 ska den som bedriver socialtjänst utöva egenkontroll med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. Det framgår av de allmänna råden i samma paragraf att egenkontrollen bör omfatta insamling av uppgifter om bland annat hur ofta en socialsekreterare har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, antalet socialsekreterare som har besökt och samtalat med ett visst barn eller en viss ung person, barnens eller de ungas erfarenheter av och synpunkter på vården, orsakerna till omplaceringar och oplanerade avslut av placeringar.

IVO menar att om kommunen i sin egenkontroll inte granskar de nämnda områdena i avsnitten ovan kan det vara svårt för kommunen att utöva egenkontroll i den omfattning som krävs för att säkra kvaliteten i enlighet med SOSFS 2011:9.

Egenkontroll enligt SOSFS 2011:9 innebär en systematisk uppföljning och utvärdering av den egna verksamheten samt kontroll av att den bedrivs enligt fastställda processer och rutiner. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. När det gäller egenkontroll av verksamhet som rör barn och unga i familjehem, stödboende och HVB finns kompletterande allmänna råd i SOSFS 2012:11.

Kommunens åtgärder för att motverka jäv och korruption

Regeringen beslutade i juli 2024 om en ny handlingsplan mot korruption och otillåten påverkan. Syftet med handlingsplanen är att möta bredden i de utmaningar som finns när det gäller korruption och otillåten påverkan. För att upprätthålla ett högt förtroende för den

offentliga förvaltningen måste medborgarna ha tilltro till att verksamheten bedrivs på ett korrekt sätt och att offentliga medel inte används på felaktiga grunder.

Offentlig verksamhet ska bedrivas på ett ansvarsfullt och korrekt sätt där anställda i offentlig förvaltning ska agera sakligt och opartiskt och i enlighet med de lagar och principer som styr förvaltningen. Det är därför av vikt att kommunen arbetar med att motverka korruption, mutor, jäv och andra oegentligheter som kan äventyra kommunens opartiskhet. Oseriösa eller kriminella aktörer förekommer inom allt fler branscher inom välfärdssektorn, i den kommunala sektorn inom exempelvis HVB. Det riskerar att leda till att barn och unga inte får den vård och omsorg de har behov av och har rätt till.

Kommunen har uppgett att de inte har gjort riskanalyser under perioden oktober 2023-oktober 2024 kopplat till jäv och korruption. IVO noterar dock att kommunen arbetar med frågor för att motverka jäv och korruption. IVO vill dock uppmärksamma kommunen på vikten av att fortsätta detta arbete för att hindra att oseriösa och kriminella aktörer kan utnyttja välfärden.

Närmare om den aktuella tillsynen

IVO genomför tillsyn riktad mot samtliga kommuner i landet. Tillsynen genomförs med stöd av 13 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Syftet med tillsynen är att granska rättssäkerheten i kommunernas myndighetsutövning för barn och unga.

Tillsynen är avgränsad till socialnämndens handläggning och kontroll inför placeringar av barn och unga i privat drivna verksamheter samt familjehem, hantering av orosanmälningar, uppföljning av placeringar och handläggning samt arbetet med egenkontroll som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Tillsynen granskar även nämndens arbete mot korruption och otillbörlig påverkan.

Tillsynen är initierad utifrån resultat och erfarenheter från tidigare tillsyner, där brister inom kommunernas myndighetsutövning för barn och unga har visat sig inom flertalet områden. IVO har genom tidigare tillsyner även identifierat oseriösa och/eller kriminella aktörer som driver HVB, stödboende och familjehem. Det är verksamheter som riktar sig mot några av de mest utsatta grupperna i samhället, barn och unga. IVO har ett regeringsuppdrag att förhindra och motverka välfärdsbrottslighet inom omsorgen. Genom välfärdsbrottslighet medverkar dessa oseriösa och/eller kriminella aktörer till att barn och unga riskerar att inte få den vård eller omsorg de har rätt till.

Underlag

- Kommunens uppgifter utifrån IVO:s begäran

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschefen Lars Rahm. I den slutliga handläggningen har inspektören Malin Lindqvist deltagit. Inspektören Linda Svensson har varit föredragande.